

DE REDACTIE PRIVAAT

DE NOTARIËLE TARIEVEN IN NEDERLAND

In TPR 1998, p. 1333 heeft Prof. mr. E.A.A. LUIJTEN over de nieuwe Notariswet in Nederland geschreven, een wet die hij terecht in de titel „een opzienbarend stuk” noemt. Zijn boeiende en deskundige bijdrage is geschreven nadat de Tweede Kamer zijn fiat aan het wetsvoorstel had gegeven. Inmiddels is het voorstel ook door de Eerste Kamer aangenomen. De wet zal op 1 oktober 1999 in werking treden. Daarna zal moeten gaan blijken wat gaat gebeuren met de notariële tarieven „het meest omstreden onderwerp uit de nieuwe wet, dat tot diepe meningsverschillen tussen de Regering en het notariaat heeft geleid”, zoals LUIJTEN signaleert. Over dit onderwerp dat ook de debatten in de Eerste Kamer heeft overheerst, maak ik gaarne, in aansluiting op de kritiek van LUIJTEN, enige opmerkingen.

Met uitzondering van de familierechtpraktijk van testamenten en huwelijksvoorwaarden, waarvoor door de overheid vastgestelde maximumtarieven zullen gelden, zullen in een overgangperiode van drie jaar de bestaande tarieven worden vrijgelaten en onderworpen aan de marktwerking. Deze vrijlating die met name van belang is voor de tarieven in de onroerend goed praktijk, is betreurenswaardig, immers strijdig met (a) de plaats en functie van het notariaat in ons rechtsbestel, (b) de belangen van de cliënten en (c) het Latijns notariaat zoals dit in de ons omringende Europese landen bestaat. Over die drie strijdigheden het volgende.

Plaats en functie van het Nederlands notariaat worden in de nieuwe wet duidelijk gemarkeerd. Onder meer gebeurt dat door art. 17 dat voorschrijft dat de notaris zijn ambt in onafhankelijkheid uitoefent en de belangen van alle bij de rechtshandeling betrokken partijen op onpartijdige wijze en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid behartigt. Met die bepaling wordt het notariaat afgebakend van de advocatuur die niet onpartijdig handelt. Door de onpartijdigheid vertoont het notariaat een zekere gelijkenis met de rechterlijke macht en kan het vergelijkbare functies vervullen. Vrije tarieven zetten de eis van onpartijdigheid op het spel. Zij geven de partij die de notariële verrichtingen wil aanvechten, een wapen in de hand dat bij vaste tarieven ontbreekt. Men moet daarbij bedenken dat naar analogie van de rechterlijke onpartijdigheid ook voor de notariële onpartijdigheid

moet gelden dat ook de schijn van partijdigheid moet worden vermeden. Mr. H.F. VAN DEN HAAK, tot voor kort president van het Gerechtshof Amsterdam en als zodanig bekend met de notariële tuchtrechtspraak, heeft een en ander in het Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie (WPNR) van 22 november 1997 (6291) nog eens overtuigend uiteengezet.

Tussen notariskantoren en hun cliënten bestaan doorgaans vaste en langjarige contacten. Dat heeft grote voordelen. De notaris kan gevraagd en ongevraagd adviseren over de samenhang tussen de verschillende werkzaamheden die voor de cliënt worden, *c.q.* zouden kunnen worden verricht. Door een stelsel van vrije tarieven dat de cliënt de gelegenheid geeft te winkelen waar het het goedkoopst is, kan die samenwerking worden doorbroken en kan waardevolle informatie achterwege blijven. Het is trouwens zeer de vraag of cliënten zo gelukkig zullen zijn met het loven en bieden waartoe de vrije tarieven zouden kunnen leiden en of de standing van het notariaat daardoor geen schade lijdt.

In zijn bijdrage onderstreept LUIJTEN de door het notariaat en zijn organisatie — de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie — bij herhaling geponeerde stelling dat Nederland met vrije tarieven volstrekt uit de pas zal lopen met de overige Europese notariaten. Dit beroep op de rechtsvergelijking klemt te meer als kan worden vastgesteld dat die notariaten sinds enige tijd een gemeenschappelijk overleginstituut, gevestigd in Brussel, kennen en gezamenlijk opkomen voor projecten zoals internationale uitvoerbaarheid van aktes en grensoverschrijdende materiële dienstverlening binnen de Europese markt. De Amsterdamse notaris A.D.G. HEERING, laatstelijk voorzitter van dit overleginstituut, heeft over deze projecten en de Europese toekomst voor het notariaat in het WPNR van 19-26 juni 1999 (6362) geschreven. Hij vraagt zich af wat de essentiële notariële karakteristiek is en komt tot de volgende conclusie. „Ik denk dat het hier gaat om het blazoen van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit. Deze drie elementen mits daaraan gekoppeld ook deskundigheid en professionaliteit maken het de notaris mogelijk een unieke plaats in de EU in te nemen.” Over de vrije tarieven wordt gezwegen. Zou daarover in het overleginstituut niet zijn gesproken?

Er is voorzien in een overgangperiode van drie jaar. In die periode worden jaarlijks bij ministeriële regeling tarieven vastgesteld en wel zodanig dat een geleidelijke overgang naar een vrije tariefsvorming wordt bewerkstelligd. Zo spoedig mogelijk na verloop van een periode van twee jaar zenden de Ministers van Justitie en van Econo-

mische Zaken aan de Staten-Generaal een verslag over de gevolgen van deze overgangsregeling betreffende de continuïteit en de toegankelijkheid van de notariële dienstverlening in die periode. In dat verslag worden de rapporten verwerkt van een commissie van drie leden waarvan voorzitter is de president van het Haagse Gerechtshof en oud-notaris mr. G. Chr. KOK. Die commissie heeft tot taak gekregen in die periode van drie jaar „ieder jaar aan onze Ministers van Justitie en van Economische Zaken en aan de Staten-Generaal een rapport uit te brengen over de gevolgen van de wet, in het bijzonder met betrekking tot haar doeltreffendheid ter zake van de bedrijfsvoering van het notariaat, de kwaliteit van de notariële dienstverlening, de continuïteit en de toegankelijkheid van het notariaat en de ontwikkeling van de tarieven” (art. 128). Deze ingewikkelde regelgeving die de sporen draagt van een compromis tussen voor- en tegenstanders, biedt enig uitzicht op een goede afloop. Maar ik schat die kans niet hoog in.

J.M. POLAK